

Література

1. Закон України «Про екологічний аудит» № 186-IV, 24.06.04. / Верховна Україна. — офіц. вид. — К.: Парлам. вид-во, 2004. — 268 с.
 2. Закон України «Про плату за землю» від 03.07.92 р. № 2535-XII.
 3. Закон України «Про охорону земель» від 19.03.2003. № 962-IV.
 4. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III
 5. Зуєв В. Правове регулювання реалізації екологічного управління в Україні та шляхи його вдосконалення /www.unep.org.
 6. Лисенко Ю. Екологічний підхід до управління підприємством: проблеми і перспективи / Ю. Лисенко, А. Садеков А. // Економіка України. — 2003. — № 5. — С. 34.
 7. Мельник Л. Г. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням /Л. Г. Мельник, М. К. Шапочка. — Суми: Університетська книга, 2008. — 759 с.
 8. Статистичний щорічник України за 2007 рік. — К.: Консультант, 2008. — 624 с.
 9. Шевчук В. Я. Екологічний аудит. / В.Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький — К.: Вища шк., 2000. — 343 с.
- Стаття надійшла до редакції 16.06.2009

УДК 631.162.011.2

О. В. Гвоздь

аспірантка

(Уманський державний аграрний університет)

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядаються підходи до оцінки фінансових результатів діяльності і стану сільськогосподарських підприємств, взаємозв'язок окремих показників та їх використання різними групами користувачів. Пропонується використання системи показників оцінки результатів господарювання аграрних підприємств

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Управлінські рішення, фінансові ресурси, фінансові результати, фінансовий стан, користувачі інформації, результати діяльності

KEY WORDS: Managerial decisions, financial resources, financial results, financial state, users of information, results of activity

В умовах ринкових відносин в Україні вагомого значення для вдалого здійснення управління і аудиту набуває оцінка фінансових результатів господарювання. Бізнесмен, керівник, підприємець зацікавлені у докладному аналізі фінансових потоків для

того, щоб на основі отриманої інформації приймати управлінські рішення, які регулюватимуть формування фінансових ресурсів і впливатимуть на потоки грошових коштів.

Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим за умови систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансового стану та здатність підприємства до подальшого розвитку.

Важливий внесок у розробку теоретичних та практичних положень аналізу результатів господарської діяльності здійснили багато вчених, зокрема Баканов М. І., Ковальов В. В., Мец В. О., Савицька Г. В., Терещенко О. О. та ін.

У результаті проведених досліджень науковцями створена значна кількість економіко-математичних моделей для вирішення різноманітних завдань, описана велика кількість методів аналізу, встановлені найважливіші зв'язки між економічними показниками та фінансовими результатами.

Для успішного проведення аналізу результатів діяльності підприємства насамперед необхідно зібрати інформацію про його фінансовий стан: формування та використання прибутків, зміни в структурі активів і пасивів, розрахунки з дебіторами і кредиторами.

Вагомими моментами у розкритті фінансової інформації про діяльність певної організації для власників, для існуючих і потенційних інвесторів, кредиторів, різних інститутів контролю за здійсненням підприємницької діяльності є як її зміст, так і форма подачі. Проте оптимальний об'єм і перелік показників, орієнтованих на різні групи користувачів, повинні визначатися самою організацією у кожному конкретному випадку. При цьому небажано допускати з боку підприємства будь-яких обмежень у доступі до інформації різних зовнішніх користувачів, право яких регламентуються нормативними документами.

Об'єм потрібної для різних груп суб'єктів господарювання фінансової інформації буде різним, з урахуванням фінансових інтересів. Певно, що її склад повинен бути найменшим за об'ємом розкритих показників за умови включення найважливіших критеріїв оцінки. Вирішуючи завдання, необхідно класифікувати користувачів залежно від приналежності або до внутрішніх суб'єктів, або до зовнішніх.

Усі користувачі інформації розрізняються передусім можливістю доступу до повного обсягу аналітичної інформації і тому поділяються на внутрішні і зовнішні [1].

Внутрішні користувачі — керівництво організації, фахівці фінансово-економічних служб, практично не обмежені в доступі до

інформаційних ресурсів при проведенні аналізу господарської діяльності. Оцінка результативності на внутрішньому рівні може бути виконана з різним ступенем деталізації залежно від управлінських цілей, наявної інформації, програмного, технічного і кадрового забезпечення. При цьому аналіз базується на фактичних даних всієї системи бухгалтерського обліку [2].

Як керівництво компанії, так і її фахівці фінансово-економічного профілю, маючи в своєму розпорядженні широкі можливості внутрішнього і зовнішнього інформаційного забезпечення, можуть створити комплексну систему аналізу і оцінки результатів діяльності, що відповідає цілям ефективного управління бізнесом. Така система може включати різні аналітичні завдання і об'єкти вивчення, головними з яких є: фінансова стійкість, фінансові результати, ділова активність, ефективність використання ресурсного потенціалу.

Внутрішні користувачі фінансових звітів підприємств і фірм використовують методи фінансового аналізу для прийняття управлінських рішень, спрямовані на збільшення прибутковості, виявлення причин збитковості, а також забезпечення стабільного фінансового стану [1].

Необхідно відмітити, що склад зовнішніх суб'єктів, які цікавляться результатами діяльності організації, далеко не однорідний. При формуванні аналітичної інформації можна виділити наступні групи зовнішніх користувачів: власники організації, що володіють менш ніж 25 % капіталу (звичайних акцій) або що володіють привілейованими (які не голосують) акціями, інвестори (реальні і потенційні), кредитні організації, постачальники, покупці, податкові органи, що виконують контрольні функції за дотриманням законодавства про податки і збори господарюючими суб'єктами, правильністю числення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджету України податків і зборів та інших обов'язкових платежів, аудиторські організації, державні органи управління, що виконують функції регулювання діяльності суб'єктів підприємства.

Широке коло зовнішніх користувачів фінансової інформації нерідко цікавиться лише декількома узагальненими характеристиками результативності господарської діяльності: рентабельністю, дивідендною активністю, платоспроможністю. Право доступу зовнішніх користувачів до фінансової інформації про діяльність організації розповсюджується на дані публічної звітності — показники бухгалтерського балансу (форма № 1) і звіту про фінансові результати (форма № 2). Але і ці два документи дозво-

ляють сформувані ряд аналітичних блоків, що включають велику кількість абсолютних і відносних оціночних характеристик.

Запити зовнішніх користувачів інформації зумовлюють доцільність сформування невеликого переліку індикаторів фінансово-економічного стану організації, який при необхідності може перетворюватися в сукупність детальних взаємозв'язаних показників. Кожне підприємство зацікавлене в створенні привабливої фінансово-економічної репутації.

Основним завданням оцінки фінансових результатів діяльності є: систематичний контроль за виконанням планів реалізації продукції та отриманням прибутку; визначення впливу як об'єктивних, так суб'єктивних факторів на фінансові результати; виявлення резервів збільшення суми прибутку та рентабельності; оцінка роботи підприємства по використанню можливостей збільшення прибутку та рентабельності; розробка заходів по використанню виявлених резервів [3].

На думку Н. С. Пласкової важливим моментом для отримання корисної інформації про фінансово-економічний стан господарства має бути зіставлення темпів росту трьох величин — валюти балансу, виручки і прибутку. Необхідно висвітлити інформацію про те чи дотримується (чи ігнорує) суб'єкт господарювання «золотого правила» ефективного ведення господарювання, яке полягає в перевищенні темпу росту прибутку звітного року (порівняно з попереднім роком) над темпом росту виручки від продажів, який у свою чергу повинен перевищувати темп росту валюти балансу (при умові, що її величина також зросла), тобто [2]:

$$100 \% < \frac{\text{Темп росту валюти балансу}}{\text{валюти балансу}} < \frac{\text{Темп росту виручки від продажу}}{\text{від продажу}} < \frac{\text{Темп росту прибутку}}{\text{прибутку}}$$

Слідуючи вищесказаному, необхідно відмітити, що підприємство, яке розвивається при розширенні масштабів діяльності, залучає додаткові засоби, як власні, так і залучені. І як наслідок таких дій валюта балансу за станом на кінець року має перевищити валюту балансу станом на початок року.

Перевищення темпів росту виручки над темпом росту валюти балансу можливе лише за умови зростання віддачі усіх засобів, які приймають участь у господарському обороті. Тому, при цьому має бути виконане слідуючи рівняння:

$$Ko_1 > Ko_0,$$

тобто, коефіцієнт оборотності $Ko_1 = \frac{P_1}{Co_1}$ підприємства за звітний період має бути вищим ніж коефіцієнт оборотності за попередній період $Ko_0 = \frac{P_0}{Co_0}$,

де Ko — коефіцієнт оборотності,

P — виручка,

Co — середній залишок оборотних коштів за аналізований період [1].

Виконання другого рівняння можливе лише за умови випередження темпу росту виручки порівняно з темпом росту валюти балансу. Це дасть нам можливість стверджувати, що підприємство ефективно використовує капітал, нарощуючи його, тобто, на кожну гривню капіталу підприємство отримує більшу величину виручки у звітному році порівняно з попереднім.

Для відображення фінансової стійкості організації доцільно представити показники чистих активів і власних оборотних коштів, а також їх динаміку. Позитивна динаміка чистих активів є важливим оціночним показником зростання інвестиційної привабливості організації, ринковим індикатором її фінансової стабільності.

Величина власних оборотних коштів (власного оборотного капіталу) розраховується як різниця між сумою власного капіталу і довгострокових зобов'язань і величиною необоротних активів. Величина цих оборотних коштів повинна бути, як мінімум, позитивною. Оптимальною вона вважається, якщо складе приблизно 10 % від сукупної величини оборотних активів організації.

Платоспроможність за даними бухгалтерського балансу можна оцінити лише за найзагальнішими критеріями, ґрунтуючись на динаміці величин оборотних активів і короткострокових зобов'язань. Можливості оплати зобов'язань зростають за умови випередження зростання оборотних активів. Найпоширенішою характеристикою потенційної платоспроможності організації є коефіцієнт поточної ліквідності і його динаміка. Цей показник відображає можливість організації розрахуватися по своїх короткострокових зобов'язаннях (термін погашення яких настає протягом найближчих 12 місяців після звітної дати). Коефіцієнт поточної ліквідності розраховується як відношення оборотних активів до величини короткострокових зобов'язань. Необхідне значення коефіцієнта поточної ліквідності може варіюватися залеж-

но від специфіки бізнесу, галузевої приналежності організації, швидкості обороту господарських засобів і так далі. Чим мобільніші, ліквідні оборотні активи організації, тим нижче може бути необхідне значення даного коефіцієнта. Разом з тим, його порогове значення не повинно бути нижчим за одиницю, оскільки в іншому випадку організація не зможе сплатити зобов'язання, що перевищують об'єм її оборотних активів [2].

Фінансова стійкість характеризується також відношенням власного капіталу до сукупних зобов'язань. Якщо значення цього коефіцієнта перевищує одиницю, то організація виглядає надійнішою у фінансовому відношенні.

Разом з показниками фінансової стабільності зовнішні користувачі оцінюють діяльність організації в динаміці абсолютних і відносних показників фінансових результатів, найбільш важливими з яких є прибуток і рентабельність.

Показники рентабельності характеризують відношення прибутку до авансованого капіталу, джерел засобів, загальної величини поточних витрат і показують, яка сума прибутку отримана організацією на кожную гривню капіталу, активів, доходів, витрат і т. д.

Часто показниками рентабельності в оцінці результативності бізнесу є фінансова рентабельність, рентабельність власного капіталу і рентабельність продажів. За даними відкритої бухгалтерської звітності організації доцільно формувати показник фінансової рентабельності як процентне відношення чистого прибутку до середньої балансової величини власного капіталу (чистих активів).

Отже, усі вище перелічені індикатори фінансово-економічного стану підприємств дають можливість зовнішнім користувачам отримати певну детальну інформацію про задовільний чи не задовільний господарський фінансовий та економічний стан організації, яка їх зацікавила.

Література

1. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. / В. О. Мец. — К.: Вища шк., 2003. — 278 с.
2. Пласкова Н. С. Финансовые критерии оценки результативности бизнеса / Н.С. Пласкова // Финансы. — 2007. — № 6. — С. 61—63.
3. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. — Минск: ООО «Новое знание», 1999. — 688 с.

Стаття надійшла до редакції 03.07.2009